

այլն: Խոտերն ու ճիւղերն հաստատելու համար քարեր կը գործածէ, զորոնք շատ ճարտարութեամբ կը շարէ: Դռնէն սկսեալ՝ երկու կողմնայնապէս կարգաւ շարուած են, որ մէջտեղը ոտքի կուտնի չափ անընկալեալ կը մնայ, իսկ զարգարուն աւարկանները՝ մուսքին երկու կողմը մեծագեղ շեղեակոյտ մը կը կացուցանեն: Հասանական է որ այս շէնքերու մէջ թռչունները տարիներով կը բնակին: Խեցիները՝ մղոններով հեռաւոր գետերէն բերուած են: Գուլտ ճանապարհորդն՝ որուն պարտական ենք վերջոյնեալ ծանօթութիւններն, աչքով տեսաւ եւ համոզուեցաւ, որ այս հովանոցները շատ մը մանեկաւորաց ժողովարանն են: —

Ո՛վ արպեք թռչնոյն կենաց այս զարմանալի երևոյթը տեսնելէն ետքը ձայնակից չ'ըլլար Վինէին իւր «Յօդոստոյն Բոստոյն» գրոց տակ գրած այս խօսքերուն՝ «Տէր Աստուծո՛ւ, մեծ ուրբեք զստե՛նքս քո, եւ չէ՛ որ եւհալ իջի իւրեքդոց քոցը:» «Վասն զի, կ'ըսէ պարզախօսն Հէպելը, ոչ թէ թռչունը կը շինէ իւր բոյնը, եւ որոն իւր անկողնը կը յարդարէ, այլ յաւիտենական Արարիչն է, որ իւր անհասական, ամենազօր զօրութեամբն եւ ամենագէտ գիտութեամբը զայս ամենայն կ'ընէ, եւ թռչունը միայն կ'աշխատէ ու ստիպէ եւ, այսպէս բնելու համար, անունը միայն պիտի տայ: Ասոր համար ալ ամէն թռչուն մէկ տեսակ բոյն կրնայ շինել, ինչպէս որ իւրաքանչիւր ծառն ալ մէկ տեսակ ծառիկ ու պտուղ կրնայ տալ: Այս պատճառաւ մարդն ալ չի կրնար թռչնոյ բոյն շինել եւ սարդի սոսայն հիւսել:» «Գործոց ձեռնացն Աստուծոյ, չիք որ որ նմանիցի»: —

Գ Ր Ա Ա Ն

Առաջիկայ յօդուածն ուղղուած է խմբագրութեանս ի նշատարականին: զոր զետեղման մտադրութեան արժանի կը համարինք:

ԽՍԲԲ.

ՂԱՂԱՐ ՓԵՐՊԵՏՈՒ ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՐԱՐԱՐՈՒՄԸ

Հայաստն է որ Ղազար Գարպեցու գրուածները, ինչպէս առ հաստատեալ մեր հնագոյն պատմագիրներէի աշխատութեանց մեծամասնութիւնը, այն կերպարանքով որով նրանք ներկայանում են մեզ ծանօթ գրագիրների մէջ, չեն կարող լինիլ զհացոյցից համարուիլ: Գարպեցու հըռչակաւ որ թուղթը գէպ ի Վասն Մամիկոնեան, չոր անգուղ ական յիշատակարանը որ ըստ ինքեան բաական էր հեղինակի անունը յաւերճացնելու, գծարխտապէս թերի եւ տեղ-տեղ աղճատուած

է հասել մեզ: Նոյն ցաւալի վիճակին ենթարկուել է եւ Ղազարի միւս աշխատութիւնը՝ նորա ներորդ անունոված Պատմութիւնը: Այս պատկէս լինելով, հասկանալի է որ միշտ լաւագոյն ձեռագիրներ չգտնուին, Ղազարի մեզ յայտնի բնագիրների անսխալակաւ տեսնելու կամ լիակատարութիւնն մասին խօսք անգամ չէ կարող լինել: Ժամանակակից բանասերների գործն է աշխատել ուղղել ձեռագիրների այն պակասութիւնները որոնք արգելք են լինում մատենագրի երկասիրութեան ճիշտ հասկանալուն: Այդ գործով զբաղուել են մեր մէջ մանաւանդ Վենետիկի Միխիլ Դարեան վարդապետները, որոնց ջանքին պարտական ենք ի միջ այլոց Ղազարի վերջին տպագրի մէջ մոցրած բարեփոխութիւնները: Յիշենք այս տեղ Գարպեցու թղթի մի բանի հատուածների նոր եւ ընդհանրապէս յաստատարութեանց մէջ բացակայ էր: Սակայն հարկաւ որ է նկատուել որ բացարձակէն հրատարակչները, ինչպէս եւ իրանք են խոստովանում, չեն ուղղել Ղազարի բնագրում այն ամենը ինչպէս էր եւ կարելի էր ուղղել: Այսպէս, օրինակ, Պատմութեան յատաճարանը նրանք տպագրել են անփոփոխ, թէ եւ իրանք չէ յայտնում են որ մի քանի հատուածների գրաւ չէ անհրաժեշտ է տեղափոխել: Բայց որոնք են այդ հատուածները: Երկուողով եւ վատահանում եմ այդ հացին պատասխանել, մեր բանասերներին թողնելով դատել, թէ որքան հիմնաւոր է իմ առաջարկած դատարարութիւնը: Բայց նախապէս ընթերցողին կը խնդրէի Գարպեցու Պատմութեան Վենետիկի վերջին (1873թ.) հրատարակութիւնը աչքի առաջ ունենալ:

Բռնանշոյց յերթութեան իւրեանց (եր. 3. տող 10—11) խօսքերից յետոյ եւ առաջարկում եմ կարգալ՝ Կըստ զանց ըստ աստուծոյն երաւանաւորութեան ի նշանակութեան ինչի իւրեանց որդութեան ի նշանակութեան, եւ այլոց ծառայել իման որդութեան ինչի ի նշանակութեան եւ ի նշանակութեան: (որ ի միջոցին: Դեռ անկէն Վատարանը օրինակութեան յանկն եւ յանդերձ, եւ ի միջին եւ ի դաւանութեան: Դեռ եւ ի նշանակութեան յանկն եւ յանդերձ: (եր. 10, տող 12):

Դեռ անկէն յանդերձ (եր. 9, տող 3.) խօսքերից յետոյ պէտք է կարգալ. եւ իմն լեւել լայնը ի նշանակութեան յատուածութեան ի նշանակութեան: Դեռ անկէն յանդերձ ի նշանակութեան յանկն եւ յանդերձ: (եր. 10, տող 12):

Գարպեցու խօսքերը գրւած Ղազարի խօսքերը չեն:

